

Prof. Albert Sič,
Gradarska ul. 18

Ljubljana
Jugoslavija

NOVICE

Naročnina za celo leto: 10 Lir: za pol leta: 5 L: posamezna številka 20 stot., za inozemstvo se vračuna poština. - Oglasi, naročnina i. t. d. naj se pošiljajo na naslov: „Novice“, Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 19.

Ne zapuščajte rodne grude

V povojni dobi raste leto za letom med našim narodom hrepenenje po tujem svetu. Doma je postalo ozko, hudo in težko. Gospodarji s skrbjo gledajo v bodočnost, brezposelni premnogokrat zastonj iščejo dela in služba, dekleta se podajajo v šumna mesta. Dežela se prazni. Po vsem svetu dobiš danes že Slovenca iz Julijske krajine. Trudi se po plavžih in premogovnikih v Franciji, poti se na brazilskih in argentinskih fazendah, kolonizira južno Srbijo, muči se v Avstraliji in Turčiji, povsod pušča svoja najboljša leta in bogati s svojo pridnostjo tujega gospodarja.

Slovenski trpin proletarec je danes spoznal svet, ker mu je dom ozek, ker mu ne more dom dati dela in jela.

Po nekaterih vaseh je danes že slednji fant v tujini med ropotajočimi stroji, doma so ostali le stari in nedorastli. Ni veselega petja zvečer na vasi, ni razigranega fantovskega veselja, tujina je vsrknila v sebe vso cvetočo mladost. Človeka obide žalost, ko

pomisli na te žalostne pojave naše razdrapane povojne dobe.

Koliko pa je naših ljudi, ki se izseljujejo s strokovnim znanjem? Malo ali nič. Odidejo in v tujini morajo opravljati najnižja, najhujša in najtežja dela. Vsak, ki se izseli, bi moral prej poskrbeti za kako strokovno izobrazbo, bi se moral izučiti ene ali druge obrti, zato da ne bo beli suženj med stotinami in stotinami drugih. V tem oziru morajo dati pobudo našim mladim oni, ki so v to poklicani. Zanimariti to stran našega izpopolnjevanja je greh. In koliko naših ljudi bi našlo doma dela in jela, če bi imeli strokovno izobrazbo.

Ne zapuščajte po nepremišljenem svojega rodne kraja, ne zapustite rodne grude, oklenite se je bolj in bolj, iščite pota, nova pota blagostanja.

A tudi vi, ki Vas kruta usoda žene v daljni svet, nesite seboj na dnu svojega srca spomin na svojo zemljo, vročo ljubezen in zapri-sego, da se povrnete, ko Vas bo vsa bohotna v pomladanskem sijaju pričakovala, da revne svoje sinove sprejme v zopetni objem. In tedaj, trpini, izmučeni se boste odpočili in vstali k zopetnemu delu.

Novice iz vsega sveta

Huda kuharica.

V Marseille, francoskem obmorskem mestu, je pripravljala kuharica Pleure minulo nedeljo okusno pečenko. Ko se je morala odstraniti za hip iz kuhinje, je naročila svojemu možu, naj pazi na pečenko, naj jo čez čas obrne, da se ne prismoči. Mož pa ni bil za ta posel, radi tega se je posrečilo mački, da se je vtihotapila na ognjišče, kjer je požrla vso pečenko, ne da bi se kdove kako bila opekla. Ko se je žena vrnila in videla, kaj se je bilo zgodilo, se je tako ujezila, da je šla po revolver in ustrelila moža s tremi strelji. Hudo kuharico so seveda takoj zaprli.

Kako postaneš bogat?

John Rockefeller, ameriški milijonar prihaja vsak dan, pa bodi vreme kakršno koli, v Floridi na igrišče točno ob 10. uri in 15 minut in se zabava točno eno uro z igro golf, čeprav ima že sedem in osemdeset let. Pred kratkim je pojasnil umetnost, kako priti do bogastva po najkrajši poti, s sledečimi štirimi stavki: 1. Ne kupuj nikdar, česar ne potrebuješ! 2. Hrani denar! 3. Bodi točen! in 4. Ohrani neoporečno vedenje! — Lepi stavki, a vsi ti stavki bi se dali skriti v en sam stavek, ki bi se glasil: »Bodi tako previden in izberi si bogatega očeta ali pa vsaj strica, ki nima drugega dediča od tebe!«

Originalna kazen.

Ni dolgo tega, ko so opazili ljudje v neki new yorški stranski ulici dva moža, ki sta stala v najhujšem nali-vu brez klobuka in brez dežnika na sredi ceste in sicer cele pol ure. Kmalu so zvedeli, da jih je bil sodnik obsodil, izpostaviti se na dežju, ker sta bila pustila svoje konje brez odej na dežju.

Moderni Salomon.

Sodnik Breman v Detroitu (Michigan, Zedinjene države Sev. Amerike) je moral soditi v sporu med pravo materjo in med rednico nekega štiri-letnega otroka in je rešil to svojo nalogo na zelo izviren način. Otrok živi namreč že od svojega rojstva pri sosedni svoji materi. Ta se je obrnila s posebno vlogo na sodnika, naj se ji izroči otrok, ker ji ga dosedanja rednica in varuhinja noče izročiti. Sodnik je poklical k razpravi kinematografista, in mu naročil, naj začne posnemati na dano znamenje prizor v sodni dvorani, a tako, da zaslišani osebi ne bosta videli ne njega ne nje-

govnega aparata. Sodnik je razglasil razsodbo, da se da otrok v poseben zavod. Po razpravi je pa posledaj sodnik veš prizor na sliki in videu, da je izražal obraz rednice, ko se je bila razglasila razsodba, »obup«, obraz prave matere pa »Zadovoljstvo«. Na podlagi teh izrazov na obrazih v odločilnem trenutku, je sodnik izpremenil svojo razsodbo in prisodil otroka rednici v nadaljne varstvo.

PO MORJU HIŠA PLAVA

V haure-sko luko (Francija) je priplul te dneve ameriški parnik »Mac-Keesport«. S seboj je pripeljal na krovu vilo, ki se je bila dogradila v New Yorku in ki je opremljena tudi z vso hišno in kuhinjsko opremo. Lična hišica je vredna sto tisoč dolarjev. Preden je nastopila vila pot čez Atlantski ocean, se je razstavila v Brooklynu, kjer so jo obdovale številne množice. Čigava bo ta hišica, se še ne ve, ker bo komaj poseben odbor določil osebo, kateri se bo priznala za njene izredne zasluge. Hišo so namreč zgradili ameriški industrijalci in jo darovali francoskemu narodu. Prvi korak je napravljen. Hiša se je prenesla po morju iz Amerike v Evropo. Dolgo ne bo več trajalo, ko bodo ogromni zrakoplovi prevažali hiše iz kraja v kraj. Potem pa, ubogi pešec, pazi, da ti ne prileti kako nadstropje na glavo!

STRIC IZ AVSTRALIJE

Do sedaj so bili bolj znani »strici iz Amerike«, ki so zapuščali ničesar slutečim nečakom lepe vsote. A tudi Avstralija se bo kmalu ponašala s takimi strici. Leta 1846. se je izselil brezposelni trgovski uslužbenec Leopold Weissberger iz Valassagyarmata na Slovaškem. Leta 1906. so dobili njegovi sorodniki v Budimpešti uradno poročilo od ministrstva za zunanje zadeve, da je Leopold Weissberger umrl l. 1888. v Goulbournu v Avstraliji brez oporoke in zapustil bogate petrolejske vrelce in bakrene rudokope. Dednina zadeva se je vlekla na dolgo, prišla je vojna in sedaj so bili zopet pozvani sorodniki, naj se javijo, ker imajo dobiti nad sto dvajset milijonov zlatih kron. Glavni dedič bo vratar v tovarni usnja, ki ima deset otrok (vratar namreč in ne tovarna) in ki se mu je do sedaj precej slabo godilo.

STEKLO, KI SE DA NATEGNITI IN SE NE RAZBIJE

Dva avstrijska kemika, dr. Fritz Kolak in dr. Kurt Ripper, sta izumila steklo, ki se da nategniti in se ne razbije. Tako steklo bo izdelovala neka angleška tovarna zraven Londona. Je to popolnoma brezbarvna, prozorna tvarina, ki se da piliti, vrtati, brusiti, barvati, ki kljubuje vročini do 280 stopinj, ne da bi zgorela, ki se ne da tako hitro raztopiti od katere koli tekočine in ki ima mnogovredno svojstvo, da prepušča v veliki meri zdravilne ultravioleto žarke solne svetlobe. Znanstveniki, ki so se začeli podrobneje baviti s tem izumom, pravijo, da mora biti tvarina stopljeno klo-

rovo srebro, ki je tudi prozorno in se da manj ali več plastično obdelovati.

AMERIKANCI NA FRANCOSKEM

Letošnji jesen t. j. v septembru pride na Francosko približno trideset tisoč Amerikancev, da si ogledajo glavno mesto Paris in da poročajo na bojno polje. So to namreč ameriški legijonarji, ki so se udeležili

na evropskih tleh svetovne vojne, in njihove družine. Dvanajst ladij zapusti istočasno New York z deset tisoč bivšimi bojevniki na krovu. Druge ladje odplujejo iz drugih luk. Za vsakega posebej so se zračunali stroški na 450 dolarjev (11.000 lir) t. j. za pot po morju v Evropo, za železnico v Paris in do bojišč nazaj. Seveda pripravljajo Francozi Amerikancem najlepši sprejem.

TEDENSKI PREGLED

V ospredju zanimanja svetovne štampe in pa političnih in diplomatskih krogov stoji protitalijanska propaganda v Nemčiji, govor bavorskega ministrskega predsednika Helda, temu sledeči temperamenten odgovor prvega ministra in ministra zunanjih del Mussolinija, a nato oficijelni odgovor nemške vlade potom zunanjega ministra dr. Stresemanna.

Če hočemo vedeti zakaj je nastal ta diplomatski spor med Italijo in Nemčijo, moramo pojasniti obtožbe, ki jih natovorja Nemčija službeni Italiji. Gre se predvsem za Nemce v Poadizju, ki so pripadli Italiji po mirovnih pogodbah. Nemce, ki so enaki pred zakonom v vseh ozirih, baje službena Italija tlačiti in raznaroduje, jim z zakoni jemlje njihove priitme, jim ne daja sol, nemških seveda, to je Nemce razburilo in začeli so proti Italiji v velikem nemškem časopisju hudo gonjo, pozivajoč Nemce, naj nobeden več ne prekorači italijanskih mej (znano je namreč, da roma leto za letom na tisoče Nemcev na obale ob morju uživati krasno italijansko solnce in obdovovali nebeško milino azurnega zvezdnatega neba, donasajoč seboj lepe svote, ki jih tukaj puščajo, pozivajoč Nemce, naj ne kupujejo italijanskega blaga itd. Nemčija uvaža mnogo italijanskih voščenih žveplenk in avtomobilov.

Ta gonja je zavzela že velike dimenzije in za časopisjem so stopile na plan močne nemške organizacije z istovsebinskimi pozivi na nemški narod.

Seveda ni ta gonja pustila hladno kri v Italiji. Odgovor je bil pikar, fašistovski diktator so po vseh večjih mestih demonstrirali proti Nemčiji. V soboto pa je odgovoril na izzivanja Nemcev on. Mussolini sledeče:

»Fašistovska vlada je tekom zadnjih treh let ubirala zelo umerjeno politiko napram Nemčiji. To so nam priznali mnogi objektivni Nemci. V preteklem letu smo mi kot prva država sklenili s povojno Nemčijo trgovinsko pogodbo. In potem? Po locarnskih dogovorih in po sklenitvi trgovinske pogodbe se je pričela v Nemčiji kakor na dogovorjeno znamenje protitalijanska kampanja. S tem so hoteli Nemci ustraševati ponosno fašistovsko Italijo. Razširili so laž, da smo v Bolcanu odstranili spomenik pesnika Walterja von der Vogelweide, Mi tega nismo in tudi ne bomo storili; vendar pa hočemo na onem bolcanskem trgu, kjer so nameravali Nemci zgraditi spomenik nemške zmage, postaviti veličasten spomenik Cesare Battistiju, ki je žrtvoval svoje življenje za osvoboditev Poadizja.

Nemci so šli dalje. Na številnih zborovanjih po Nemčiji so širili geslo: Noben Nemec ne sme v Italijo! Zakleli so se, da bodo bojkotirali italijanske izdelke itd. Naj ne mislijo, da živi Italija od nemških letoviščarjev in turistov. Italija živi od drugih dobrin.

Vendar pa naj si zapomnijo: Ako se jutri ta bojkot uresniči in ga molče odobrijo tudi odgovorne nemške oblasti, odgovorili bomo mi z bojkotom na kvadrat in na morebitne nemške represalije bomo odgovorili z represalijami na kubus.

Včeraj je ministrski predsednik Held v bavorski zbornici izjavil: Mi moramo napeti vse sile, da ublažimo položaj na južnem Tirolskem ter da osvobodimo Nemce v Poadizju.

Proti temu nezaslišanim izjavam moram dvigniti najodločnejše proteste. Vprašanje nemškega južnega Tirolskega ni nikdar obstojalo, niti pred vojno. Vprašanje južnega Tirolskega je bilo rešeno potom saintgermainске mirovne pogodbe med Italijo in Avstrijo. Nezaslišana je trditev, da vrši fašistovska vlada nasilja nad tirolskimi Nemci. Z njimi postopamo kot z italijanskimi državljani. V Poadizju izvajamo le italijanske zakone. Ako ne bi tega storili, bi imeli na meji državo v državi. Poudarjam: Italijanska politika v Poadizju se ne bo tudi za naprej prav nič spremenila. Strogo in točno bomo tudi tam izvajali fašistovske zakone. Poadizje bomo poitalijančili, kajti ta pokrajina je zgodovinsko italijanska. Ravno o brennerski meji moramo reči, da jo je začrtala nezmotljiva Božja roka. Nemci ne predstavljajo v Poadizju narodne manjšine, temveč le etnično relikvijo. Samo 180 tisoč Nemcev se nahaja v Poadizju. In trditvi smem, da je od teh 180 tisoč Nemcev 80 tisoč Italijanov, ki pa so bili ponemčeni.

Hočemo, da ti poslednji zopet najdejo svoja stara italijanska imena in svojo do-

movino. Ostali pa so preostanek barbarškega vpada. Naj se moj govor smatra kot politično in diplomatsko stališče Italije napram sedanjim dogodkom v Nemčiji. Nekaj fašistovski dnevnik je ravnokar pisal: Italija ne bo nikoli odstranila svoje zastave z Brennerja. Jaz pa odgovarjam: Fašistovska Italija bo nesla svojo trikoloro če treba, še dalje.

Radi tega nadvse energičnega odgovora na protitalijansko nemško propagando je bilo pričakovanje Stresemannovega odgovora zelo napeto. Dr. Stresemann je odgovoril zelo umerjeno, izjavljajoč, da se izjave Mussolinija in njegove razlage dotikajo temeljev odnošajev med Italijo in Nemčijo in da morejo vplivati na vkupen položaj. Izjavil je tudi nadalje, da se mu način Mussolinijevega govora ne zdi primeren za razpravljanje med posameznimi državami. Potem pa je nadaljeval:

»Hočemo proučiti dogodek z vso objektivnostjo. Dejstvo, da je bila južna Tirolska dodeljena Italiji, se priznava z naše strani. Italijansko suverenost na tem ozemlju sme vedno spoštovati in jo bomo vedno spoštovali. Ampak ta pravni in politični položaj ni še vse! Ne obstoja le meddržavno pravo, ampak tudi meddržavna morala.»

Tu je Stresemann navedel svečana zagotovila italijanskega kralja in drugih pristojnih italijanskih oblastev, da bo Italija štela kulturo nemške manjšine in nemško šolo ter je dostavil, da je fašistovski režim medtem hote začel poitalijančevati nemško manjšino.

Radi napačnih vesti glede gotovih italijanskih ukrepov je Stresemann izjavil, da je nemška vlada sicer izrazila obžalovanje; te netočne vesti pa prav nič ne izpreminjajo položaja, ki izhaja iz italijanizacije južne Tirolske. Gibanje neodgovornih oseb je pripravilo italijanskega ministrskega predsednika do tega, da je izjavil nemškemu poslaniku, da bo uradno prepovedal uvoz nemškega blaga v Italijo ter proglasil bojkot proti Nemčiji. Smatram za nemogoče postopanje, ako se hoče odgovoriti na gibanje neodgovornih krogov s prekinjenjem mednarodnih trgovinskih dogovorov.

Na taki podlagi je možnost vsakega mednarodnega življenja izključena. Stresemann je rekel, da je v zadnjih letih nemško javno mnenje kazalo velike simpatije za Italijo, katere so se potem v teku časa spremenile, kakor so pač prihajale vesti o zatiranju nemškega življa na južnem Tirolskem.

Radi manifestacij nemškega tiska je nemški zunanji minister pripomnil: »Ne moremo, niti nočemo prepovedati nemškemu tisku, da ne bi izražal simpatij ali se postavil na stran države ali naroda, ki je skozi več stoletij nemški in ki bo ostal tudi v bodočnosti v nemški kulturni vzajemnosti.

Ako se porodi iz zatiranja kakega ljudstva nevarnost za obstoj miru, je dana možnost priziva na Društvo narodov. Nemška vlada je sklenila včeraj vstop v Društvo narodov in se je s tem sklepom požurila radi govora Mussolinija, čigar grožnje so naravnost nezdružljive z duhom Društva narodov.

Radi nemških turistov pa moram podčrtati, da morebitno padanje njihovega števila v bodočnosti ne bo posledica nemških ukrepov, temveč posledica Mussolinijevega govora.

Dr. Stresemann je samo v zaključnih besedah postal ognjevitost, ko je govoril:

»Nimamo ničesar proti italijanskemu ljudstvu, s katerim hočemo živeti v miru, ki pa mora sloneti na spoštovanju, brez katerega nobeno ljudstvo ne more živeti. Slabotnost v inozemstvu ne pomeni še zgube moči v notranjosti, ako ima ta moč svoje temelje v edinstveni volji naroda. V tem smislu zavračam z vso odločnostjo, in — kakor mislim — sporazumno z nemškim ljudstvom, v imenu nemške vlade grožnje in napade proti Nemčiji.»

Mussolini je odgovoril v senatu na izjave nemškega zunanjega ministra v sredo, kjer je ponovno izjavil, da Italija ne bo nikoli dopustila, da bi se pred katerisibodi forumom razpravljalo o manjšinah v Italiji, ker Italija zna kot svobodoljubna država sama dati vse pravice.

Govor min. predsednika je bil sprejet v senatu z velikanskim navdušenjem, častitali so mu vsi ministri in senatorji.

Kako se bodo odnošali v bodočnosti razvijali, bomo poročali.

DNEVNE NOVICE

Vipavski in kraški vodovod.

Vedno bolj razpadata oba ta vodovoda, vedno večji nered in nezadovoljstvo. Nekatere kraške vasi se zopet nahajajo v istem položaju kot pred vojno, da morajo iti namreč poleti iskati daleč proč vodo za najnujnejše potrebe.

Potreba bo kakih 8 milijonov, da se vodovoda popravita in izpopolnita. Nastaja pa sedaj vprašanje, kje dobiti to ogromno svoto.

Zato je sklical videmski prefekt sejo na goriški podprefekturi. Na sejo je prišlo okoli 70 naših županov, podžupanov in odličnejših mož. Bilo je pa zraven seveda tudi mnogo gospode: dva prefekta, inženirji, zdravnika, par poslancev itd.

Po daljšem razpravljanju se je sklenilo:

1. da se ustanovi prostovoljen konsorcij, obstoječ iz države, dežel in pa občin za čimprejše popravilo kraškega in pa vipavskega vodovoda ter za čim popolnejšo njeno končno dovršitev.

2. Ker je obstoječa vodovodna mreža bila darovana od bivše avstrijske vojaške uprave bivši goriški deželi, morata videmska in tržaška pokrajina med kateri je bivša goriška dežela razdeljena pristati nato da odstopita svoji lastninski pravici do vodovodne mreže novostnujočemu se konsorciju ter da i sami pristopita kot člana v konsorcij.

3. Treba bo čakati, da deželni tehnični urad v Gorici izpopolni načrt vseh del, ki se imajo izvršiti da bosta vodovoda lahko popolnoma delovala.

Obenem z načrtom bo seveda tehnični urad izdelal tudi stroškovnik. Poprava vodovodov bo stala približno kakih 8 milijonov lir. Vodovoda v sedanjem stanju imata vrednost kakih 20 milijonov lir.

Največje in najtežje vprašanje je kako dobiti potrebna sredstva za izvršitev del. Naše občine že itak ječijo pod težkimi davčnimi bremenii, tako da bi ne zmogle prispevati v veliki meri k kritju stroškov. Ker ima država sama, posebno radi vojaških ozirov velik interes na tem, da se vodovoda zgradi, bi bilo pravično da i ona sama v največji meri prispeva za stroške.

Dokler se pa ne poskrbi za končno ustanovitev konsorcija in za potrebna sredstva, bi pa morale oblasti poskrbeti, da se odpravi sedanji nered in nasprotovanja posameznih krajev v upravljanju vodovoda.

Beneške obveznice.

Po tolikem padanju in po tako dolgem nizkem tečaju obveznic so se te vendar zopet začele dvigati. Tekom preteklega tedna so se dvigale od 66 na 69 in celo na 70. Kot so mnenja gotovi bančni krogi na borzah se bodo obveznice vzdržale na tej višini in morda celo še nekoliko dvignile.

Novi zakon o spuščevalnicah za biko.

Vsi v pokrajini nahajajoči se biki, naj so last kogarkoli, bodo morali biti potrjeni, ako se bodo rabili za javno ali zasebno spuščanje.

Tudi zasebniki, ki nameravajo uporabljati svoje biko za plemenitev lastnih krav in junic bodo morali prignati svoje biko pred pregledovalno komisijo.

Živinorejci, ki imajo nad deset mesecev stare biko bodo morali vložiti pri furlanski živinorejski komisiji prošnjo na papirju kolekovanem z dvema lirama za pregled bika.

V furlanski pokrajini so določene za posamezna živinorejska okrožja sledeče pasme:

a) rdeče-cikasta furlanska (simodolska) za srednjo, vzhodno, in nizko Furlanijo, ter bivši vipavski sodni okraj;

b) siva zapadna pasma za skrajni zapadni del Furlanije;

c) rjava švicarska pasma za srednjo soško dolino, Brda, Kras in vipavska dolina;

d) belanska pasma za sodne okraje Čedad, Trbiž, Bovec, Tolmin in Idrija.

Vsi biki, ki niso bili potrjeni (taulih) in ki jih niso izločili bikorejci v roku, ki ga je določila pregledovalna komisija, se morajo skopiti.

V slučaju, da bi ne poskrbeli v občinah ali v skupinah občin bikorejci sami za potrebno število bikov, bo zaukazal prefekt ustanovitev obvezne zadruga za nakup in oskrbovanje vseh potrebnih bikov.

Pregledovanja za potrjevanje bikov so redna, izredna in posebna.

V hribih, kjer je navada da se ženejo biki na planine, se bo moglo vršiti naknadno redno pregledovanje pred odgonom na planine.

Redna pregledovanja so brezplačna.

Pisenti-jeva zvezda je ugasnila...

Kdo se v videmski provinci ne spominja tega junaka, ki je «cementirala» s svojo nasilnostjo vzhodne meje? Padel je. Farinacci ga je izbacil iz fašistovske stranke.

Gg. Peternel, Bandelj, Mrak in drugi, ali se ne bojite, da tudi Vas vržejo, ker ste bili tako «debeli» njegovi prijatelji?

Dijaška Matica v Trstu.

V svrhu primerne razdelitve podpor med svoje prosilce, katerim naj bi že v začetku leta bila obljubljena in zagotovljena za dobo prihodnjega šolskega leta podpora, je Dijaška Matica uvedla sistem, da podeljuje redne podpore v začetku šolskega leta. V ta namen je bil — kakor prejšnja leta — tudi letos določen rok za vlaganje prošelj in ta je potekel s koncem avgusta p. l. Vkljub temu prihaja na Dijaško Matico neprestano nove prošnje za podporo, redne in izvanredne. Vodstvo Dijaške Matice opozarja, da nima nobenega smisla prošnje za redne podpore vlagati v teku leta, ker jih ne more jemati v

pretres. Pa tudi prošnje za izvanredne podpore — in čeprav za skromne zneske — ne morejo biti uvaževane, ker je Dijaška Matica sedaj skoro brez sredstev. S takimi prošnjami se povzroča vodstvu Dijaške Matice le nepotrebno delo in stroške za odgovor, poštino itd. Zato se odslej na nove vloge sploh ne bode več odgovarjalo, razen v najnujnejših slučajih in naj to obvestilo velja kot opozorilo vsem prizadetim o brezpredmetnosti novih prošelj, dokler se stanje Dijaške Matice ne zboljša.

To priliko uporabljaj «Dijaška matica», da naslovi na naše rodoljubno občinstvo topel poziv, naj ji v izdatnejši meri priskoči na pomoč. Potreba je ogromna. Število naših dijakov se stalno krči, ker ni sredstev za vzdrževanje. S strahom gledamo v bodočnost. «Dijaška matica» mnogokrat ne more pomagati svojim prosilcem niti v najnujnejših slučajih. Naše občinstvo se je doslej — moramo to ugotoviti ob tej priliki — zelo častno izkazalo nasproti tej narodni ustanovi in ji priskočilo na pomoč s pohvale vredno požrtvovalnostjo. Toda potrebe so velike in sredstva ne zadostujejo. Zato so prepričani, da bo tudi ta poziv na rodoljublje našega občinstva našel primeren odziv.

Vodstvo Dijaške Matice.

Op. - Prispevke naj se pošilja na Zadržno Zvezo v Trstu za D. M.

Šestmesečna skrajšana vojaška služba

bo glasom kr. odloka-zakona št. 95 od 10. januarja t. l. dovoljena le onim, ki so zraven izpolnjenja pogojev navedenih v členih 1 in 2 kr. odloka-zakona od 15. okt. p. l. št. 1806 dovršili predvojaške kurze z uspehom ali pa dokažejo nezmožnost obiskovanja predvojaškega vežbanja. Kljub temu pa bo vojno ministrstvo lahko dovolilo novincem prvih dveh letnikov, ki bosta upoklicana pod orožje po vstopu v veljavo tega odloka, skrajšano vojaško službo.

Konferenca Male antante

je bila včeraj otvorjena v Temešvaru. Na dnevnem redu so zelo važna vprašanja in trije zunanji ministri bodo zavzeli svoje stališče do vseh važnejših dogodkov zadnjega časa.

Vstop Nemčije v Društvo Narodov.

Nemčija je v torek predložila pri tajništvu Zveze Narodov svojo prošnjo za vstop v Društvo Narodov.

Pogajanja v Washingtonu pred zaključkom?

Kakor znano se vodijo med jugoslovensko delegacijo in ameriško komisijo že tri tedne trajajoča pogajanja za ureditev vprašanja vojnih dolgov. Iz Washingtona je prispela vest, da bodo v kratkem pogajanja zaključena in sicer ugodno za Jugoslavijo.

DROBNE NOVICE Z DEŽELE

DOBRAVLJE.

Radi slabe vinske letine in neznatne kupčije z živino se občuti v našem, da drugi kaže prometnem kraju, posebno za trgovanje in prekupčevanje z živino, veliko pomanjkanje denarja. Ne muči pa nas samo denarno pomanjkanje, temveč tudi nešteto drugih križev in težav. Poleg vsega, kar pritiska revne prekupčevalce, jim je davčna izterjevalnica iz Ajdovščine poslala te dni kakor v posmeh še plačilne naloge za dohodnino iz leta 1921/22, in 23. Nekaterim kar po tisoč lir! Kako bodo plačali, če niti za sol nimajo! Seveda, če ni davčni sistem tako brijten, če ni drugih virov, halo — pa brskajo in in privlečejo na dan dohodke, ki so že davno izžrpani. Čudno se nam zdi, da se po eni strani toliko besediči o povzdigi kmetijstva, na drugi strani pa ga spravljajo različni davki, če noče priti na boben, proč od zemlje in od pluga, v tuje rudnike in tovarne za zaslužkom.

Pa pustimo te materialne težbe, ker itak vse nič ne pomaga. Upajmo, ali vsaj za norca se imejmo, da bo prihodnji pridelek boljši. Poglejmo malo za duševnimi stvarmi. Naše novo ustanovljeno društvo bo imelo občni zbor v nedeljo, Zavarovalnica za živino za Skrilje in Dobravlje pa drugo nedeljo. Računi obeh društev se dobe v vpogled pri obeh tajnikih.

G. Fakuč je dobil pred par dnevi od sodnije plačilni nalog za L 121, ker se je ugrešil proti paragr. 1. javne varnosti. Omenjeni gospod je bil vo-

ditelj telovadbe razpuščenega «Bralnega in pevskega društva». Pregrešil se je, ker je korakal z društvniki v vojaških vrstah in na slovensko povelje, kakor se je glasila ovadba. Marsikaj bi še lahko povedali in pojamrali, pa — pst! da ne pridemo v lase tistim presnetim paragrafom!

KOPRIVA.

Dne 1. februarja t. l. se je imel vršiti 29. letni redni občni zbor tukajšnjega pevskega in bralnega društva «Zarja». Ta pa se ni vršil, ker je večina članov čutila potrebo premembe in preosnove društvenih pravil, koja naj bi odgovarjala zahtevam časa. V dosegu tega se vrši letni redni občni zbor v nedeljo dne 14. t. m. ob 15. uri (3. pop.) v društveni čitalnici s sledečim dnevnim redom: 1) Nagovor predsednika; 2) tajnikovo in blagajnikovo poročilo; 3) preosnova društva; 4) volitev načelstva posameznih odsekov; 5) volitev glavnega odbora; 6) slučajnosti. — Odbor.

ROČINJ.

V nedeljo 7. t. m. je praznovalo tukajšnje društvo svoj pustni praznik s prireditvijo veseloligre «Rodoljub iz Amerike». Prireditev je vsestransko zadovoljivo izpadla, mogoče tudi zato, ker se je vsebina igre skladala s vsesplošnim pustnim razpoloženjem; največ pa je vplivalo na občinstvo dobro igranje. Brez pretiravanja lahko zagotovimo mladim rodinjskim igralcem, da bi ne delali sramote s svojim nastopom niti večjim dvoranom in drugemu, še števil-

nejšemu občinstvu. Ni treba, da se igralci radi pohvale prevzamejo, temveč bi bilo želeti, da bi se čim preje spet pokazali na deskah in z novo, mogoče večjo stvarjo. Za danes bi morda ustavili samo par opazk za prihodnje prireditve. Kakor že rečeno, vsa čast igralcem. Svoje vloge so častno rešili, zlasti še profesor Packa, ki je bil vseskozi dober. Njemu ob strani stoji njegov kolega, ki je bil sicer tu pa tam malce negotov, tudi je včasih nekoliko motil njegovo profesorsko razpoloženje domači dialekt, vendar zadovoljiv. Prav tako so tudi ostali, kakor gledališki igralec Janko Flere, katerega je odlikovala njegova pravilna in jasna izgovarjava, samo v tretjem dejanju se je poznalo tudi pri njem malo nesigurnosti, ki pa ni kvarila splošnega vtisa; dalje vaški mogotec g. župan, vseskozi dober, samo v zadnjem dejanju je zašel malo v domači dialekt, g. Rodoljub pa se je sprva spozabil, da v domovini ne elkamo več, toda pozneje se je privadil in postal res fletkan «rodoljub»; g. načelniki društev so bili istotako izvrstno karakterizirani, do pičice podobni našim predvojnim narodnim rodoljubom, ki jim je bilo prvo — lastna hvala. Da ne pozabimo tudi igralk, treba omeniti, da so tudi one častno rešile svoje vloge, posebno še g.čna Mežgonova in g. profesorjeva. Na splošno pa je bilo pri njih opaziti precej negotovosti, razen pri g.č. Mrakovi. Sicer pa naj le bodo korajžne še za naprej. Končno naj omenimo še g. režiserja, katerega zasluga je dobršen del vsega uspeha, zato mu vsa čast in hvala. Tudi občinstvo, kar je glavno na deželi, se je spodobno obnašalo, zato mu je delal krivico oni, ki je s svojim «tiho» motil veselo razpoloženje. Seveda pri veseloligri se pač ne bomo jokali! In še nekaj na račun nekaterih mamic: zdi se, da bi lahko brez škode ostali dojenčki doma, oni pač nimajo še razvitega čuta za umetnost.

IZ PODGORIJ.

Oprostite g. urednik, da Vam komaj sedaj poročam, kako je bila 11. l. naša vas oblegana od kakih 30 fašistov in 5 orožnikov. Veste gosp. urednik, jaz se lotim raje kopanja kakor peresa in ker se me pero tako boji — prav za prav jaz peresa — zato sem se odločil sedaj, ko je ravno mokro in nimam drugega dela. Povod obleganja Dunaja — ah, ne Dunaja ampak Podgorij — je dal nek Slavec rodem iz Črnotič, ki je pa v naši vasi kot gozdar in lovski čuvaj. Slavec je edini v naši vasi, ki je — saj me razumete g. urednik brez da vam povem. Torej omenjenega dne je Slavec vodil v črni srajci miličnike po hišah, kjer so se vršile hišne preiskave. Vse to se je — kakor omenjeno, izvršilo po zahtevi Slavca — ker je ta kot lovski čuvaj osumil mnogo družin, da imajo orožje. Vsa preiskava, se razume, je bila brezvspešna, a g. Slavec kaj je dobil za «zaslugo».

Ker poje Slavec preveč slovenski se bo baje prelevil. — Čuk, ki vse vidi in sliši.

HERPELJE.

Kakor po navadi priredi tudi letos naše pevske in bralne društvo «Zvezda» na zadnjo pustno nedeljo, veliko veselico v prostorih g. Križmana s sledečim programom: 1. E. Adamič: «Tekica teče», mešan zbor društva «Zvezda». 2. Lajovic: «Medved z medom», mešan zbor društva «Venec» iz Kozine. 3. Volarič: «Na ples», možki zbor društva «Cvetiči Slavnik» iz Podgorja. 4. Lahar: «Roža», mešan zbor društva «Krasno polje» iz Gročane. 5. Verdi: Festa di Campagna (Sinfonija) izvaja Godbeno društvo iz Herpelj pod vodstvom gosp. kapelnika Cerkveniča. 6. Vodopivec: «Le plakaj», mešan zbor društva «Slavnik» iz Klanca. 7. Zganec: «V jeseni»; Adamič: «Ne maram za te», mešan zbor društev «Venec» in «Zvezda». 8. V. V.: Kakršen gospod — tak sluga; burka v enem dejanju, izvaja «Zvezda». 9. Prosta zabava, pri kateri svira tukajšnje Godbeno društvo.

Tudi na pustni torek, da se lepše poslovimo od Kurenta, priredi Godbeno društvo veliko maškerado v istih prostorih.

Obe zabavi pričneta točno ob 3. uri popoldne. Prihitite torej vsi, da užijete par uric čiste zabave in nekajlenega veselja.

ŠIRITE NOVICE !!

K PETDESETLETNICI „EDINOSTI“

(Ostale slike prinesemo pržhodnjice)

Dr. Mirko Vratović,
II. podpredsednik polit. društva „Edinost“
in načelnik istrske pokrajinske organizacije.

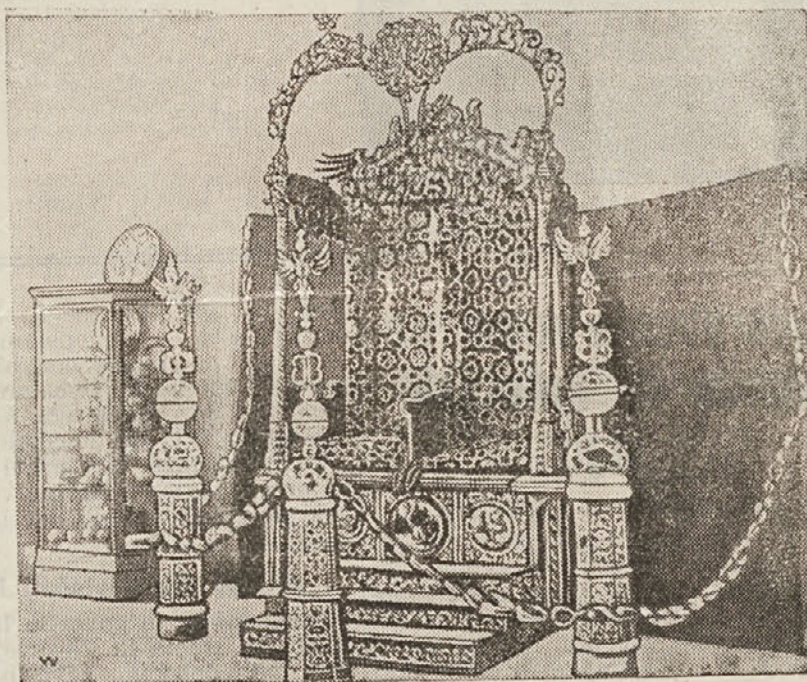
Dr. Josip Wilfan,
predsednik političnega društva „Edinost“
in narodni poslanec v rimskem parlamentu.

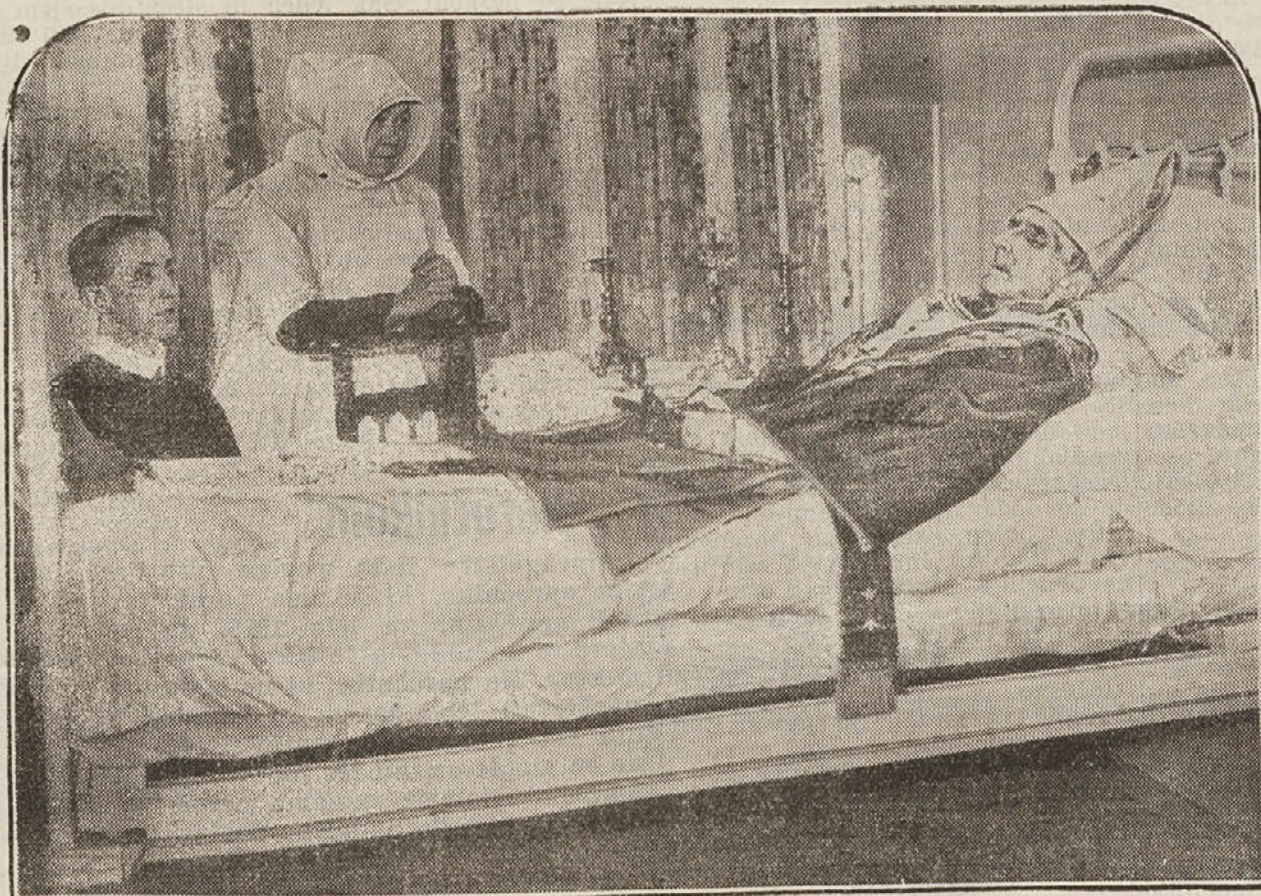
Dr. Ivan Marija Čok,
I. podpredsednik polit. društva „Edinost“
in načelnik tržaške pokrajinske organizacije

Indijanski poglavarji v slavnostnih nošah,
nekdanji gospodarji Amerike. Indijanci bodo kmalu izumrli zaradi alkohola.

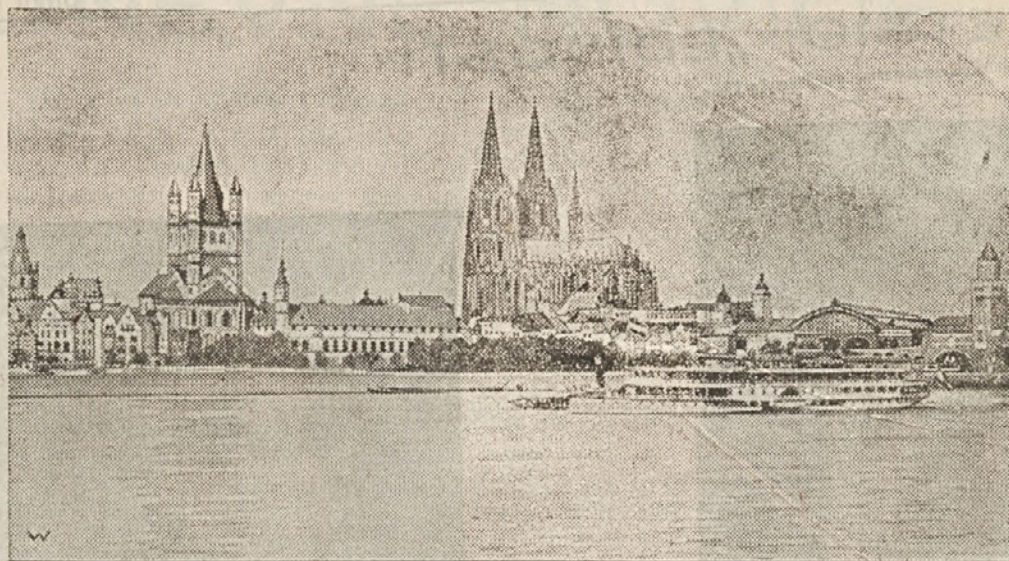

Starodavni ruski prestol iz čistega srebra.

Kardinal Mercier (Mersjé) na mrtvaškem odru.

V belgijski prestolici je umrl kardinal Mercier, starček 75 let, velik učenjak, bivši profesor filozofije, ponosen cerkveni knez, goreč rodoljub in nacionalen politik. — Kardinal Mercier je bil velik dobrotnik Belgije. — Ko so l. 1914. Nemci proti pisani pogodbi udrli v Belgijo ter kakor stekli psi klali Belgijce, rušili in požigali, plenili in posiljevali ter izpreminjali prekrasno deželo, njih mesta in vasi v puščavo, pogorišče in pokopališče, ko so Nemci pregnali kralja, vlado ter uradništvo, a povsod nastavili za gospodarje krute nemške oficirje in uradnike, tedaj je izdal kardinal Mersjé Belgijcem pastirsko pismo: **«Ne ubogajte Nemcev! Pametni se ne izpostavljajte po nepotrebnem nevarnosti, toda čuvajte svojo čast! Bodite ponosni nanjo, ker čast je edino, česar vas ne more nihče oropati!»** — Belgijcem pa ostane v večnem spominu kot narodni heroj in mučenik,

Kelcorajn, nekdanja slavna božja pol slovenskih romarjev na Nemškem ob Renu. To mesto so šele te dni zapustile franc. in angleške čete ter prepustile Nemčiji.

Jože Plečnik,
po vsem svetu slavljeni profesor
stavbarstva na ljubljanski višoki
šoli, graditelj raznih hiš, cerkev
in gradov na Češkem, v Avstriji
in v Sloveniji.

Nogavice iz kačje kože
zadnja moda američanskih
lahkoživk.

Jadrenica kot sani na zamrzlem bohinjskem jezeru.

Zavarovanje zoper ne- zgode in kmetijski stan

Kaj prinese zavarovanje.

S prvim marcem 1926. se vpelje pri nas zavarovanje zoper nezgode tudi v poljedelstvu. Naš kmet ne bo mnogo ali pa nič opazil o tej novi uredbi vsaj v prvem začetku ne. Ni treba, da prijavi svoje hlapce in dekle taki zavarovalnici, ni treba, da naznani, koliko ljudi je pri njem zaposlenih, kdaj je stopil ta iz njegove službe, kdaj je drugi vstopil, koliko mezde dobiva ta, koliko oni, ne briga se, koliko znaša zavarovalnina in kje se vplača. Kar tako sami od sebe, ne da bi gospodar napravil najmanjšega koraka v ta namen, so s 1. marcem 1926. vsi zavarovani zoper nezgode, on sam, njegova žena in njegovi otroci, služinčad in posli, in sicer od 12. do 65. leta. Ako se komu po 1. marcu pripeti pri kmetiskem delu kaka neizgoda, ki povzroči, da ne bo mogel delati deset dni, dobi z enajstim dnem po neizgodi dnevne 4 lire, če je moški in 3 lire, če je ženska. Osebe, ki imajo manj kakor 15 let, dobe le 1.50 L na dan. Ta dnevna se izplačuje toliko časa, dokler traja nesposobnost za delo. Vsakih deset dni mora poročati zdravnik zavarovalnici o stanju osebe, ki se je ponesrečila pri delu, je li še vedno nesposobna za delo, ali se je pa medtem že ozdravila.

Pri hujših neizgodah, ki povzročajo popolno nesposobnost za vsako delo, dobi ponesrečenec enkratno odpravnino, ki se ravna po starosti in po spolu. Odpravnina znaša:

od 12. do dovršenega 15. leta za moške 5400 L, za ženske 3600 L;

od 23. do dovršenega 55 leta za moške 9750 L, za ženske 6000 L;

od 55. do dovršenega 65 leta za moške 6000 L, za ženske 3000 L.

Za stalno delno nezmožnost se izplača le sorazmeren del prej omenjenih zneskov.

Ako je pri nesreči nastopila smrt, pristojno zakonitim dedičem enkratna odpravnina in sicer:

od 12. do dovršenega 15. leta pri moških 3000 L, pri ženskah 2250;

od 15. do končanega 23. leta pri moških 6000 L, pri ženskah 3000 L; od 23. do končanega 55. leta pri moških 7500 L, pri ženskah 3700 L; od 55. do končanega 65. leta pri moških 4500 L, pri ženskah 2250 L; Zavarovalnica ima pravico plačati najprej polovico pristojne vsote, ostane se izplača komaj dve leti po nesreči.

Kaj bo moral plačati kmet?

Do sedaj se je govorilo le o ugodnostih za kmeta in njegove posle pri tem poljedelskem zavarovanju. Te ugodnosti gotovo niso malenkostne. Kolikim osebam bo zavarovalnina omogočila, da si izberejo kak drug poklic, in mnogim družinam ponesrečenca bo pomenila izdatno pripomoč za prvi čas po nesreči.

Bremena, ki ji bo moral prevzeti kmetijski stan kot odškodnino za to dobrodelno napravo, ne bodo pretežka za posameznika, ker se porazdele. Višina prispevkov še ni znana; povprečno bodo znašali približno 4 L na vsak ha zemlje. Izterjali se bodo kot nekake doklade k državnemu zemljiškemu davku. Na davčnem listu bo od sedaj naprej pri zemljiškem davku zraven deželnih in občinskih dokladov zaznamovan še prispevek za zavarovanje zoper nezgode. Kakor zemljiški davek tako se bo plačeval tudi ta prispevek edino le od zemljišča. Ako se je oddalo zemljišče v najem in ako obdeluje najemnik sam zemljo, bo moral plačevati polovico prispevka. To se zgodi na ta način, da se dogovorjena najemnina zakonitim potom zviša za tozadevno vsoto. Ako najemnik sam zemljišča ne obdeluje, mora plačati sam vso zavarovalnino in najemnina se zviša za celotno vsoto prispevka.

Zavarovalnica se mora plačati istočasno z zemljiškim davkom. Davčni izterjevalec jo potem odda zavarovalnici. Kateri zavod se poveri pri nas, s tem zavarovanjem zoper nezgode, ni še določeno.

Kaj bo treba po 1. marcu 1926. ukreniti v slučaju kake neizgode pri poljskem delu?

Delodajalec bo moral poslati ponesrečenca k zdravniku, ali pa bo moral poklicati zdravnika k ponesrečenju. Ako meni zdravnik, da gre za neizgodo, ki povzroči najmanj petdnevno delanezmožnost, mora to ta-

koj s posebnim obrazcem, ki se bo dobil na vsakem županstvu, na poštah in pri občinskih zdravnikih, javiti zavarovalnici zoper neizgode. Ako je neizgoda povzročila smrt ali več kot štiridesetdnevno delanezmožnost, mora zraven tega naznaniti zdravnik ta slučaj še oblasti za javno varnost oziroma sodniji.

Ako se pokliče zdravnik komaj po preteku treh dni po neizgodi, se ne šteje deset dni, po katerih se prične izplačevati dnevna, od dneva neizgode, marveč komaj z dnem, ko je zdravnik preiskal bolnika oziroma ponesrečenca. Vsaka zakasnitev pri klicanju zdravnika gre torej le na škodo ponesrečencu samemu.

Zavarovalnica plačuje pri delni delanezmožnosti dnevno od prvega dne po neizgodi vsak teden in sicer za nazaj. Ako stanuje ponesrečenec v istem kraju kakor delodajalec, mora dati, če to zahteva zavarovalnica, ta ponesrečencu predjem, ki mu ga potem seveda zavarovalnica vrne.

Teh par vrstic o kmetiskem zavarovanju zoper nezgode naj zadostuje, da dobe naši kmetje nekaj pojma o bistvu tega novega zavarovanja. Ko se bo doznalo, kateri zavod se poveri s tem poljedelskim zavarovanjem, bi bilo dobro, da stopijo županstva in občinski zdravniki v stik z njo in jo naprosijo za nekaj obrazcev, za prijavo neizgode, da se bo že lahko začelo s 1. marcem 1926. delati

Naročnikom!

Upravništvo lista poziva vse one naročnike, ki še niso poravnali naročnino za leto 1925, da store to nemudoma še tekom tega meseca. Na naročnike, ki ne bodo upoštevali tega poziva in zamudili stavljeni rok, se upravništvo ne bo moglo ozirati ter jih bo že z marcem črtalo iz seznama naročnikov in ukinilo nadaljno dostavljanje lista.

Naročniki, ki se ne zavedajo dolžnosti napram upravništvu ter se ne ozirajo na dejstvo, da mora isto skrbeti za kritje ogromnih stroškov, ki so v zvezi s tiskanjem lista, niso pravi naročniki. UPRAVNIŠTVO.

Poslano *)

VSEM RIBIČEM OKROŽJA ILIRSKA BISTRICA.

Začetkom januarja je bila razglašena okrožnica kr. podprefektore na Voloskem z dne 19. XII. 1925, števil. 4782 Amm., katera v smislu zakona pozivlja vse ribiče, poklicne in nepoklicne, naj si preskrbijo od politične oblasti ribolovsko karto (Licenza di Pesca). Kakor se je podpisana družba prepričala v mnogih slučajih, se je ta okrožnica s strani ribičev napačno razumela. Specijelno se je tudi prepričala iz osebnega pogovora s komisarjem občine Prem, g. Gorjanom, da tudi on sam to okrožnico napačno tolmači. Ribolovska karta, izdana od političnega oblastva, služi le kot legitimacija napram oblastvi, ne daje pa pravice ribiču, da lahko lovi ribe kjer se mu zljubi, ampak ribič mora imeti še posebej dovoljenje tistega, ki je lastnik ribarskih pravic v dotični vodi. Opozarjajo se vsi ribiči, da je podpisana družba izključno lastnica vseh ribarskih pravic v vseh vodah sedanje Kvarnerske pokrajine, v kolikor tečejo po ozemlju bivše Kranjske, torej v reki Reki in vseh pritokih, kanalih in strugah. Specijelno nima in ni nikoli imela nobenih ribarskih pravic občina Prem, katera teh pravic tudi ni priglasila pri Prefekturi na Reki v zakonitem roku do 2. decembra 1925, kar pomeni, da bi bile te pravice danes zgubljene, tudi če bi bile kedaj obstojale.

Vsi ribiči bistrškega okrožja se vsled tega pozivajo, da si poleg ribolovske karte s strani političnega oblastva preskrbijo tudi dovoljenje podpisane družbe, če hočejo ribariti v gori omenjenih vodah. Kdor bo brez dovoljenja podpisane družbe ribaril, tudi če bo imel ribarsko karto od političnega oblastva, bo brezobzirno naznanjen sodniji radi tatvine.

Ilir. Bistrica, 6. februarja 1926.

Ribarska družba v Ilir. Bistrici.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko, kolikor mu zakon veleva.

IZ TINJANA.

V naše uredništvo je prišel mož iz Tinjana in nam povedal, da je z ozirom na izjavo, ki jo je svoj čas priobčil A. Zerbo še slabše kakor je bilo prej. Celó v družini, da je nastal greh in prepír. Zakaj tako? Hujškači, ali vas ni sram, da moža poštenjaka, ki mu ne more nihče očitati najmanjše krivice, blatite in zasramujete! Ali nimamo dovolj križev in težav, ki nas tarejo? Ali je res potrebno, da se še sami pogrezamo v blato.

IZ DOLINE.

Imamo novo godbo, v katero smo stavili najboljšo nado. 18 mož in mladeničev bi lahko imeli lepe uspehe. Bojimo se pa, da bo šlo vse rakom žvižgat. Je pač križ. Ena garjeva ovca okuži sto drugih. Par članov — ki bi hoteli biti najboljši diplomati — si pihajo z našim obč. komisarjem vse v uho in to bo najbrže povod, da bo godba uživala kratek sloves. Sicer bi pa bilo najbolje, da bi se take tiče takoj odslovilo in godba bi obstojala, kakor sto in sto drugih, ki niso v nobenih zvezah z obč. komisari. Prebrisan komisar pa skuša na vse mogoče načine pridobiti godbo v svoje politične namene. Obljube jim uniformo, prostor za učenje, učitelja, prostost davka itd. Godba bi s tem postala popolnoma občinska in gosp. komisar bi se z njo igral, kakor z gumijevo balo, ki skače gor in dol. Neko nedeljo preteklega meseca je šla godba v grad Mokò. Tam se je lahko plesalo brez dovoljenja. Naslednjo nedeljo je godba igrala v Boljuncu. Tu je bilo že «švab», kajti nihče se ni maral udeležiti plesa. Komisar je bil zato hud in zapretil Boljuncanom, da ne da več nobenega dovoljenja za ples. Ko so ga Ricmanji prišli vprašat dovoljenje za prireditev plesa na pustni terek, jim je zagrozil, da morajo vzeti obč. godbo, ker drugače ne dobe dovoljenja. Isto se je godilo Borštanom in zopet Boljuncanom, dasi imajo vse te vasi svoje godbe. Konec vseh koncev bo, da se bomo fantje in dekleta nekoliko brzdale in pretrpeli tudi ples ter da bosta z občinsko godbo plesala samo komisar in Cic. Godci pamet, ker fantje in dekleta bomo še tu, ko komisarja ne bo več. — Fant.

Pozdravi iz Libije.

Slovenski fantje-vojaki pošiljajo iz Libije najlepše pozdrave vsem starišem, bratom in sestram in dekletom, katerim želijo mnogo pustne zabave: Vrčon Jožef iz Debravelj, Anton Trošt iz št. Vida, Arčon Ivan iz Vrtojbe in Križnič Justo iz Kanala.

POZDRAVI.

Mnogo veselih pozdravov in voščil za pust, ki bo za nas res v resnici pust, pošiljajo fantje letnika 1904 in 1905 svojim starišem, domačinom in prijateljem ter prijateljicam iz blatnega mesta Piacenze: Vižin Marijan — Solkan, Bajec Karlo — Vipava, Bavčer Anton — Ajdovščina, Rožič Josip — Števerjan, Gabrijelčič Franc — Ložice-Plava; Leban Alojz — Črniče; Bastjančič Ivan — Jasen-Il. Bistrica.

Zdravstvo

Kroničen alkoholizem in delirium tremens.

Ako čitamo po sprejemnih knjigah raznih bolnic, hiralnic, ječ, prisilnih delavnic ali pa norišnicah, najdemo mnogokrat opazko, da je ta in ta človek končal med temi zidovi svoje žalostno življenje kot žrtev kroničnega alkoholizma. Prišel je tja v upanju, da se reši iz klešč te bolezni, da bi pričel živeti novo življenje, a dohitela ga je na poti bela žena. Ti nesrečniki so zabeleženi in njih nemalo število bi nam znalo navesti natančno vsakoletne statistike modernih držav. Koliko je pa takih ljudi, ki umrejo na posledicah te bolezni izven imenovanih javnih naprav, ki niso zabeleženi, tega ne ve natančno nihče. In teh je tudi mnogo, saj srečanje kakega kroničnega alkoholika ne spada dan-danes med čudne stvari.

Seveda ne smemo, kar iz ukorinjene navade, zaznamovati vsakega človeka, kateri pogleda tu pa tam, čeravno globoko, v kozarec, kratkoma s kroničnim alkoholikom. Še učenjakom je bilo to vprašanje jako težko in minula sto dolga leta, predno so temeljito posvetili na to temno polje.

Šele novejša znanost pravi, da je kroničen alkoholik tudi, pri katerem nastopijo — ako se mu odvzame vsaktera opojna pijača, torej ob abstinenci — gotovi bolezenski, takozvani abstinencijski znaki. Oduvamemo kron. alkoholika na ta ali drugi način alkoholne pijače, bo vedno nerazpoložen, bolela ga bo glava, roke in noge se mu bodo tresle. Slabosti ga bodo obhajale in bljuval bo čestokrat, predvsem zjutraj.

Zanimivo je vedeti, kako postane človek kroničen alkoholik ali pijanec? Pristaši teorije miljeja trdijo, da pripravijo slabe socialne razmere, predvsem ubožstvo, obup, skrb, nepoučenost, dolgčas in druge enake nadloge, človeka na to pot. Upoštevajo se obenem tudi pivski običaji ob raznih prilikah, katere včasih celo prisilijo človeka postati kron. alkoholik. To mišljenje sicer ni

navadno, t. j. akutno duševno zmedenost pri kron. alkoholikih. Začne z nezmožnostjo spanja, splošnim nemirnim, nerazpoloženjem, pri čemer nastopajo najrazličnejše čutne prevare, tiha ali divja fantaziranja, spremeljana z močnim tresenjem udov in jezika. Vseh vrst strahov vidijo taki bolniki, živali, predvsem miši, jih napadajo. Nesrečnež jih skuša uloviti ali vsaj pregnati in briše zato neprestano po svojih rokah, ali postelnih pogrinjalih. Vsled neznošnih prevar kričijo in divjajo, hočejo uteči in skušajo skočiti skozi okno. Drugi zopet so ob takih prilikah veseli, smejejo se in klepetajo neprestano.

Kroničnega alkoholika spremlja skozi celo življenje vse polno nadlog. Kakor ne morejo morfinisti in kokainisti prestopiti brez morfija ali kokaina, tako tudi ne kron. alkoholik brez opojnih pijač. Naj velja kar hoče, do alkohola mora priti na vsak način. Njegovi organi trpijo trajno škodo, vsi, od najvažnejšega, kakor srce, možgani, jetra itd., pa do kože. Tak človek živi bolj na stroške lastnega telesa, sluššan je, čestokrat zabuhel. Poleg cele kope drugih posledic, trpi kron. alkoholik predvsem na delirium tremens. Pod tem imenom razumemo nikakega vpliva. Za to drugo skupino ljudi manjka torej še ena čimbenica. Ta naj bi obstojala v njih naravi: prirojeni jim je nagnjenje do pijače; ljudje take vrste se odlikujejo po izredni šibkosti volje in občutljivosti.

Deliriji delajo presledke, a se vrnejo potem še z večjo močjo. Pri tem ne spijo bolniki nič, koža se potí, oči so jim rdeče, ustnice in zobje suhi. Zaprti so, gredo redko na vodo in njih puls je navadno hitrejši. Polagoma se človek zmuči, nastopi zaželeni spanec, dostikrat pa podleže bolnik po strahovitim divjanju vsled nagle izgube telesne moči in visoke vročine, dogodi se tudi, da postane bolnik vsled posledic delirija neumen.

Delirium nastopi vsled nezmerne uživanja opojnih pijač, predvsem žganja, ali pa, ako se pijanec iz navade nenadoma odtegne alkohol; pospešuje ga jako kaka pljučna bolezen ali pa težka rana na telesu.

Pojavlja se najraje med 30. in 50. letom, traja par dni in le redko kdaj po cele tedne. V 15 odstotkov slučajev nastopi smrt.

Zdravljenje kroničnega alkoholika radi le v bolnicah trajen uspeh, pod strogim nadzorstvom, kjer mu je dobava opojnih pijač nemogoča.

Iz kraljestva zlatoroga

Visok sneg je pokril vrhove in doline. Mračne stene Mangarta in Jelovca zevajo še globokoje iz bele odeje kot sicer. Navpični stebri Jerebice režejo težečo meglo, ki skoro neprestano obliva najvišje vrhove. Osamele rogovile dreves po pobočjih Kanina in črn gozd po stenah Polovnika, podaljšan s šumami Kaludre tja gori proti Trenti se prijetno odražajo od vesoljne snežne beline. Skozi tesno belo dolino tiho lije morda Soča, okrepljena z močnejšo Koritnico.

Mračno razpoloženje, kot grozeče megle, ki zalivajo strme vrhove, leži nad belo pokrajino. Rahel dež prši skoro neprestano, odkar je potegnilo z juga, — le visoko v pečeh je svež sneg spet pobelil skale.

Vendar ni ugasnilo vse življenje v pokrajini. Življenje tirja svoje. S plugom so preorali sneg vsaj po glavnih cestah iz Kobarida v Bovec, iz Bovca pa v Trento in do Loga. Čez Predil niso mogli s plugom (ali pa niso hoteli), — zato morajo vrli strmski rudarji po ozki gazi čez Predil v Rabelj v rudnik na delo. Čezsočani pa so si morali sami prehoditi in prevoziti hodno pot iz Bovca do doma. Delo na polju počiva, — le poedinci vozijo gnoj na njive ali spravljajo domov že napravljena drva.

Ob sobotah izvrše predor iz rabeljskega rudnika v Log dolge vrste očrnelih rudarjev iz sebe. Prva četa se razleze v Logu po hišah, druge se pa zvrste po beli cesti proti Bovcu. Na križišču pred trgovcem se razdele. En del se vije skozi Kal v Koritnico; poedinci gredo še dalje med mračne stene Trente. Druga vrsta se odcepi proti Čezsoči, — tretja se vije naravnost po glavni cesti v Bovec, in še dalje proti Žagi in Serpenici. V pondeljek pa spet požira rov pod Jerebico vrsto za vrsto, — ali pa že v nedeljo ponči.

Ložani merijo to enourno pot skozi rov vsak dan. Ob drugi uri popoldne, ob deseti zvečer in ob šesti zjutraj se srečavajo množice lučk v ozkem rovu, ki pobliškavajo na vlažnih stenah in zavitih železnih tirih. Eni ven, drugi noter. Tiho, skoro brez besede — še koraki ne odmevajo v zatrehlem rovu.

Prejšnje čase so se «knapi» vozili v rudnik z električno železnico. Pred nekaj tedni je električni tok ubil neprevidnega rudniškega paznika, nekega Ziljana. Ni to prva nesreča v tem rovu. Zgodilo se je že, da je delavec pograbil za žico in obvisel na njej mrtev. Tovariš, ki ga je hotel rešiti, je obstal mrtev, komaj se ga je dotaknil. Novi fašistovski rudarski sindikat, v katerem je vse rabelsko delavstvo zadnje čase združeno, je baje dosegel, da se bodo rudarji zopet vozili skozi rov.

En vesel pojav moramo osvetliti med temi našimi ljudmi. S tem mislimo naša prosvetna društva. Častitljivemu «Pevskemu društvu» «Rombon», ki že desetletja tako uspešno širi prosveto v Bovcu, se je še pred ne celim letom, pridružil mladi, življenja polni «Zlatorog» v Kalu-Koritnici. Pred štirimi meseci je zaživel s krepkimi močmi, «Prosvetno društvo» v Strmcu — najsevernejše

naše društvo, oddaljeno pol ure hoje od Predila, bivše koroške meje. Pred mesecem dni pa je oživel spet «Polhovnik» v Čezsoči, ki je že v začetku zbiral v svojem okrilju «vse kar leze ino grede» in se s krepko voljo lotilo dela. Razumevanje pomena društvenega dela, ter požrtvovalnost, ki je člani kažejo, jamči za napredek društva, in novo življenje v vasi.

«Zlatorog» v Kalu-Koritnici je že priredil več veselice. Preteklo nedeljo, dne 31. januarja jo je spet priredil. «Tri ptičke» in «Lažizdravnika» so igrali v dvorani pri «Nemcu». «Dvorana» je sicer skromna, da zdaleč ne zadostuje potrebam, tudi oder je bil za silo, le za to priliko zgrajen, vendar je vse dobro uspelo. Sicer pa o tem drugič bolj podrobno.

Mlado strmsko društvo je tudi že pokazalo pred javnostjo, da nekaj zmore. Svoje delovanje si je uredilo uzorno, da je lahko vsako društvo lahko ponosno, če ima kaj sličnega. Društveni sobi se že na prvi pogled pozna, da stremi za tem, da postane pravo svetišče prosvete. Člani čitajo knjige in časopise kot malokje. Zadnje čase se je zganil tudi stari «Mangart» v Logu, ki pa ne more in ne more prav in v polno zaživet.

Zgled mladega strmskega tovariša, to delo mladih sil v nekdanjem «Dekliškem krožku», ki se pa ne more prav uveljaviti v starem društvu, je malo poživilo delovanje «Mangarta». — Tudi staroslavni «Rombon» je popolnoma prenovljen. Stare in mlade sile so pritegnjene k delu. Večer za večerom se vrše pevske vaje pod vodstvom g. Volariča. Se pa tudi pozna zboru vaja. Če se bo to vztrajno nadaljevalo, bo doživela naša pesem preporod in trgu in okolici. «Ulica št. 15», pojde v nedeljo, dne 7. t. m. čez oderške deske, v dokaz da tudi dramatika pri nas ne spi. Za naše razmere velika knjižnica, izvrstno vrši svoje naloge. Pa tudi pridno posega po knjigi staro in mlado. Čast vrlim organizatorjem, ki se ne straše nobene žrtve za prosveto.

Bovško «Olepševalno in pogozdovno društvo», ki je pred vojno toliko storilo za olupšavo našega trga in okolice z nasadom obsežnih drevoredov, še vedno ne najde dovolj umevanja med tržani. Drevoredi so deloma uničeni, — treba nasaditi novih. O pogozdovanju ni treba niti govoriti, preočividno je potrebno. Naš trg je kot nalašč vsvarjen za poletna letovišča. Gorska lega je krasna, izletov na preostanek — toda kraj je treba napraviti že na prvi hip privlačen, ljubeč.

V sedanjih «sneženi» dobi je prišlo še nekaj do veljave. Mislim pri tem na smučí (ski), ki prihajajo vedno bolj v rabo. Deloma je vojna zasedala ta koristni šport med naše gorjane, deloma pa vojne razmere: fantje, ki se nauče smučkanja pri vojaki, drugi, ki so se naučili v tujini, ali oni, ki ga opazujejo doma. Fante vedno bolj mika ta lepa, krepka zabava: drčati kot veter čez drn in strn. Može uvidevajo, da se pride s smučmi dvakrat, trikrat hitreje kot brez njih, ter da smučkarju noben, še tako visok sneg, ne ovira poti, kolika korist za naše ljudi, posebno za one, ki delajo v Rabelju, — ko se nasuje belega daru do kolen ali še čez. Treba ni niti omenjati, kako je ta šport zdrav, za naše telo in dušo, ko krepki enakomerno vse telesne sile, ter privzgaja spretnost, bistrost in okretnost duha, ter smelost in pogum. Zato pa tudi število smučkarjev z dneva v dan. In tako je prav!

Krepko življenje je torej polje v ostrem, a vedrem, kristalno čistem ozračju kraljestva Zlatoroga.

Gospodarske novice

KAJ NAJ DELAMO V FEBRUARJU

Marljivemu gospodarju ne zmanjka nikdar dela. Ako ne more delati zunaj, ga najde na domu. Doma je treba skrbno ogledati vrtnarsko orodje, pokvarjeno popraviti in manjkajoče si poskrbeti. Ako si nismo še naročili semen, cepljenih trt in sadnega drevja, je sedaj za to skrajni čas. Pri starih semenih poizkusite kaljivost.

V sadovnjaku nadaljujmo z obrezovanjem, snaženjem in gnojenjem sadnega drevja. Pri tem moramo paziti na sadne škodljivce. Odstranimo zapredke in če še

nismo jeseni pobelili sadnega drevja, lahko storimo to še sedaj. Ako so na sadnem drevju listne uši in kaparji, poskropimo jih z lbernolom ali s petrolijevo emulzijo. Vse odpadke in staro listje je treba sežgati.

Za nove nasade je treba okopati jame, naročiti drevje in pripraviti kole. Ob ugodnem vremenu se lahko sadi. Kolobar je potrebiti z gnojem, da greje korenine in ohrani zemljo vlago.

Kdor še nima narezanih cepičev, naj ne odlaš, posebno za češnje, marelice in češplje. Narezane cepiče se potakne v zemljo, v kak senčni kraj.

Okrog mladega sadnega drevja je treba okopati kolobar in pognojiti s preperelim gnojem ali vsaj z gnojnico.

Na vrtu. Kdor še ni zemljo prekopal in pognojil, naj to stori takoj, ko se napravi lepo vreme. Pri nas se začena sejati solato, spinačo, črni koren, petersilj, korenje in grah. Sadi se čebulček in česen. Dalje še lahko sejemo zgodnje zelje, kolerabo, por, šelin, redkvico, paradiznike in papriko. Priskrbite si vsa potrebna semena pravočasno.

CENE.

Cene čajnemu maslu so bile te dni v Trstu za čajno maslo 19.— do 19.50, navadno v štručah L 14.20 do 15.—

Sir tolminski ali bovški L 10.— do 11.— Cene za slanino in masti so nazadovale in sicer pri domači slanini za 50 lir pri meter-skem stotu.

Domača slanina lir 10.— do 12.—, loj domači lir 5.20.

Krma. Domače seno L 24—31, izstisnjeno za konje 28—36, ržena in pšenična slama L 22.— za stot.

Vino. V naših krajih ni skoraj prav nika-kega povpraševanja po vinu.

Odgovorni urednik: JANKO RUNTIČ.

Trocca mrtvaški predmeti, fotografije na porcelanu, pogrebna oprema, cene nizke: pri Šentjakovski cerkvi v via dell' Istria.

DELITEV skupnih zemljišč, občinskih pašnikov in gozdov. Prošnje na kompetentne oblasti, kopije map, registrov in izvlečkov. Nasveti in informacije brezplačno v pisarni v Gorici, Corso Vittorio Emanuele III. št. 19, pritličje (v hiši hipotečnega zavoda).

Zobozdravnik

Dr. D. Sardoč

špecialist za ustne in zobne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki

ordinira

v TRSTU

Via Imbriani 16/I. (prej Via S. Giovanni) od 9—12 in od 3—7 ure

Amerikanske žage

nemškega izvora kakor tudi prave žirijske sekire, plan-kače prodaja pod garancijo

JOSIP BRINŠEK

trgovec

Trnovo pri Il. Bistrici

Valentin Blažina — Trst

delavnica pohištva

ulica Pier Paolo Vergierio 232 (vis-a-vis Zonca)

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, navadne in fine spalne in jedilne sobe.

Cene zmerne. Solidna izdelava.

JAKOB BEVC - TRST

urarna in zlatarna

Trst - Campo S. Giacomo št. 5

Podružnica: S. M. Magdalena zg. št. 1

ZLATO kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah **KRONE** plačuje više kot vsi drugi **ZALOGA** raznovrstnih ur in zlatenine

Semena, kmet. potrebsčine

Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Torre bianca št. 19, je ravnokar prejela iz Nemčije novo zalogo svežega in zajamčene semena, kakor:

solate glavate (rice), Kraljice majnika, Ljubljanske ledenke, solatine; zgodnje majske repe (ravuce), peteršilja, korenja, špinacije, zgodnjega in kasnega zelja, kolerabe, pora, zelene (šelina) paradižnike, paprike, zgodnjih in kasnih vrzot, graha, redkvice, kmrske pese itd.

V zalogi imamo tudi druga poljska in vrtna semena. **Detelje lucerne, domače ali triletno detelje in razna travnata semena.**

Kmetijsko orodje: šape okoličanske in istrske, železne grablje, gnojne vile, vrtno škarije in ročne žagice, cepilne nože itd.

Umetna gnila: kalijevo sol, superfosfat, Tomažovo žlindro in amonijev sulfat.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA
ulica Torre bianca št. 19, Telefon 44-39.

IVAN PIVK

IDRIJA

Velika zaloga italijan. vina
na debelo in drobno.
Se priporoča

L. DIETRICH

POSTOJNA

Trgovina z mešanim blagom
na drobno in debelo
Zastopstvo Portland Cementa itd.
Točna postrežba.

G. PIKEL

POSTOJNA

Trgovina z mešanim blagom,
železnino in steklom na drobno
in debelo.

Alojzij Kobal, Idrija

priporoča svojo

svojo bogato zalogo pristnega
vipavskega in istrskega
VINA

Na drobno. Na debelo.

ŠEPETAVEC MARIJA IDRIJA

priporoča cenjenemu občinstvu svojo
zalogo pristnega vipavskega in istrskega
vina. Dobra domača kuhinja.

Razpolaga z dvoriščem za shrambo
vozov in s hlevom za 30 glav živine.

Točna postrežba. Točna postrežba.

MILAN KUTIN

trgovina jestvin in kolonijalnega
blagu na debelo in drobno

POSTOJNA

Prva parna pekarna. — Porcelan.
Železnina. — Zastopstvo petroleja,
kvasa ter Portland-cementa itd.

Žepni koledar

VEDEŽ

za leto 1926

se dobiva po L 4.—
pri založništvu v Knji-
garni - papirnici Štoka
d. z. o.

Trst, Via Milano 37.

V Gorici in pri vseh
trgovcih na deželi.

Zobozdravniški ambulatorij v Trstu

ulica Sette Fontane 6

posluje ob delavnikih od 9—12
in od 15—19 ure.

Ljudske cene.

KLINIK Dr. CICERO

POSTOJNA

Notranje bolezni in
operacije.

ŽARKI X

hitro zdravljenje jeti-
nega vnetja vršcev.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

Špecialist za ustne
in zobne bolezni.

Ordinira

v GORICI na Travniku 5. II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

IVAN KRŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše
kuhinjske in druge hišne
potrebsčine

iz aluminija, steklovine, lesa, emajlirane
prsti itd. CENE NIZKE.
TRST, PIAZZA S. GIOVANNI št. 1

FARMACIA CASTELLANOVICH

„All' Alabarda“

TRIESTE, Via dei Giuliani 42

priporoča cenjenemu občinstvu
sledede specialitete:

Elizir China. Jako okusen - Vzbuja
tečnost in je najboljšo zdravilo proti
želodčnim šibkostim in za rekonvale-
scenco. Steklenica L 6.—

Voda proti izpadanju lasi. Ste-
klenica L 6.—

Sredstvo proti revmatizmu. Za-
jamčen vseh. Popolno zunanje in no-
tranje zdravljenje L 40. - Enomesečno
zdravljenje.

Živinozdravniška sredstva.
Lekarna je preskrbljena z vsemi sred-
stvi proti živalskim boleznim.

ODLIKOVANA TVRDKA

IVAN TEMIL, GORICA

ul. Carducci 6. - Podružnica: Corso G. Verdi 40

V delavnici so nameščeni delavnici-specialisti za brusarska dela, kakor tudi za
popravljanje vseh operacijskih predmetov itd.

Prodaja tudi toaletne predmete

V zalogi najboljše, pristni garantirani kamni-oble bergamaske za brušenje
kos. - Delavnica na električno gonilno silo. - BOGATA IZBERA vsakovrstnih
nožev, škarij in sploh vseh rezil. - POSEBNOST: Žepne električne žarnice iz
najboljših tovarov. - Za izvršena dela jamči.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“
TRST - Via Giuseppe Caprin št. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvalo
cenó a vendar lepo,
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu ali bogatinu —
najboljše čevlje daje ...

Čevlji za delo
L 48.—

Čevlji za delo
L 48.—

„MUNDLOS“ šivalni stroji

„Göricke“

dvokolesa, motorini „FIAM“ in
belgijske puške se vdohe le pri

Josipu Kerševaniju

GORICA — Piazza Cavour 9 — GORICA

BUFET PRIMC

Trst, ulica XXX Ottobre 19, nasproti kavarne Commercio

Točim najboljše istrsko in vipavsko vino ter kraški teran. — Vedno sveže Dre-
herjevo pivo. Mrzla in gorka svinjina, sardine itd. — POSTREŽBA TOČNA.
Za obilen obisk se priporoča

Lastnik IVAN PRIMC.

ODLIKOVANA DESTILACIJA

TRST — F. ŽAGAR — TRST

ULICA S. FRANCESCO 18 — TELEFON 38-72

Zaloga domačih vin, istrske tropinovke, slivovke,
brinjevca, ruma in vsakovrstnih likerjev.

Prva odlikov. tovarna in zaloga pohištva

Tvrda ustanovljena l. 1898. na Goriškem Tvrda ustanovlj. na l. 1898.

Gorica, ul. Carducci 14 (pr. Gosposka ulica)

50 spalnih in jedilnih sob na izbero od najnavadnejših do
najbolj luksurjoznih. - Cene zmerne. - Solidna izdelava.
Lastno izdelano pohištvo od najboljših profesionistov.

ANTON BREŠČAK

GORICA, Via Carducci 14 (prej Gosposka ul.)